

NOTA VAN TOELICHTING

I ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

Met dit besluit wordt het Besluit kinderopvangtoeslag voor 2020 gewijzigd. De wijziging is van toepassing op werkende ouders die aanspraak maken op kinderopvangtoeslag. Voor ouders die gebruik maken van een voorziening die gericht is op arbeidsinschakeling of scholing, een opleiding of een cursus (de doelgroepers) verandert er niets. Voor werkende ouders wordt het recht op kinderopvangtoeslag in toeslagjaar 2020 gemaximeerd op 230 uren per kalendermaand. In 2020 is daarmee tijdelijk geen koppeling tussen het aantal gewerkte uren en het recht op kinderopvangtoeslag. In plaats daarvan komen werkende ouders per gewerkte kalendermaand voor 230 uren kinderopvang in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. De aanpassing houdt verband met de (gedeeltelijke) sluiting van de kinderopvang van 16 maart tot en met 7 juni 2020 in verband met de gevolgen van COVID-19.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

De maatregel

In het toeslagjaar 2020 wordt de koppeling gewerkte uren binnen de kinderopvangtoeslag tijdelijk losgelaten. Het aantal uren kinderopvang dat voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komt is normaal gesproken gekoppeld aan het aantal gewerkte uren van de minst werkende ouder. Het aantal uren kinderopvang dat in aanmerking komt voor kinderopvangtoeslag is dan gelijk aan 140% van de gewerkte uren bij dagopvang en gastouderopvang (voor kinderen tot de leeftijd waarop zij het basisonderwijs volgen), en 70% van de gewerkte uren bij buitenschoolse opvang en gastouderopvang (voor kinderen in de leeftijd waarop kinderen naar het basisonderwijs kunnen gaan). Hierbij geldt een maximum van 230 uren kinderopvangtoeslag per kalendermaand. De normen van 140% en 70% worden voor 2020 losgelaten.

In plaats daarvan komen werkende ouders in aanmerking voor kinderopvangtoeslag voor het maximum van 230 uren kinderopvang per kalendermaand voor die maanden waarin zij arbeid verrichten. Deze maatregel is tijdelijk en is alleen van toepassing in berekeningsjaar 2020. In 2021 wordt de koppeling gewerkte uren weer van kracht.

Aanleiding

Nederland is door de uitbraak van COVID-19 en de daarmee verband houdende overheidsmaatregelen geconfronteerd met buitengewone omstandigheden die een enorme impact hebben op het maatschappelijk leven en de arbeidsmarkt. Op last van de overheid zijn in het belang van de volksgezondheid maatregelen betreffende de openbare orde genomen en bedrijven en instellingen in een aantal sectoren gesloten. Dit

heeft ook impact gehad op de kinderopvangsector. De kinderopvang is in de periode van 16 maart tot en met 7 juni 2020 (gedeeltelijk) gesloten geweest.

Tijdens de COVID-19 crisis is nog duidelijker geworden dat kinderopvang een belangrijke randvoorwaarde is voor het goed kunnen combineren van arbeid en zorgtaken voor kinderen. Het goed kunnen combineren van arbeid en zorgtaken is een belangrijke randvoorwaarde voor het draaiende houden van de economie. Ook voor de ontwikkeling van kinderen is de stabiliteit van de kinderopvangsector voor de toekomst van groot belang. In deze bijzondere situatie heeft het kabinet ouders gevraagd de rekening van de kinderopvang te blijven betalen en het gebruik van de kinderopvang niet aan te passen. Het door laten lopen van de reguliere betaling door ouders had verschillende voordelen. Ouders behielden op deze manier de plek voor hun kinderen op de kinderopvang toen de kinderopvang weer regulier open ging. De kinderopvangtoeslag bleef gewoon doorlopen waardoor er niet grootschalig ingegrepen hoefde te worden in het lopende toeslagensysteem. Een belangrijk voordeel is verder dat de kinderopvang op deze manier gefinancierd bleef en zo in staat was goede noodopvang te verzorgen. De sector bleef op deze manier zo stabiel mogelijk waardoor de terugkeer naar de reguliere situatie zo makkelijk mogelijk werd gemaakt.

Om te voorkomen dat ouders hierbij betalen voor een dienst die niet werd geleverd, heeft het kabinet in samenspraak met de kinderopvangsector besloten om ouders die kinderopvangtoeslag ontvangen tijdens de (gedeeltelijke) sluiting van de kinderopvang tegemoet te komen in de eigen bijdrage (tot de maximum uurprijs) voor kosten voor de kinderopvang.¹ Dit had als doel om ouders te stimuleren de eigen bijdrage aan de kinderopvangorganisaties ook daadwerkelijk door te blijven betalen. Ook kinderopvangtoeslag ontvangende ouders die gebruik maakten van de noodopvang ontvangen de vergoeding voor de gehele periode van sluiting.

Doel van de maatregel

Het kabinet heeft tijdens de sluiting van de kinderopvang ingezet op reguliere betaling van de factuur en stabiliteit in de kinderopvangtoeslag. De Tijdelijke tegemoetkomingsregeling KO is in het leven geroepen om te voorzien in een vergoeding voor de eigen bijdrage (tot de maximum uurprijs) die ouders betalen aan de kinderopvang. Omdat ouders de volledige factuur van de kinderopvang tijdens de sluiting hebben doorbetaald is het van belang dat zij niet worden gekort op de kinderopvangtoeslag tijdens deze periode.

Aangezien het recht op kinderopvangtoeslag mede afhankelijk is van het aantal gewerkte uren, heeft een daling van het aantal gewerkte uren (bijvoorbeeld voor ouders die door het coronavirus thuis zaten en minder uren konden werken) een daling van de hoogte van het recht op kinderopvangtoeslag tot gevolg. In dat geval zou het financieel lastiger zijn geweest voor ouders om de factuur van de kinderopvang door te blijven betalen. Om ouders maximaal te faciliteren om de kinderopvangfactuur te blijven betalen, is daarom aangegeven dat voor de kinderopvangtoeslag zal worden uitgegaan van een ongewijzigd aantal gewerkte uren tijdens de sluiting van de kinderopvang. Hierdoor bleef de aanspraak van ouders op de kinderopvangtoeslag in stand en konden ouders de factuur van de kinderopvang door blijven betalen.

¹ Via de Tijdelijke tegemoetkomingsregeling KO.

Het doel van dit besluit is om ervoor te zorgen dat ouders niet achteraf worden gestraft voor het doorbetalen van de opvang door terugvorderingen op grond van de koppeling gewerkte uren.

Doelgroep

Het overgrote deel van de ouders die gebruik maken van kinderopvang, betaalt deze opvang met behulp van de kinderopvangtoeslag. Kinderopvangtoeslag ontvangende ouders is verzocht om tijdens de sluiting van de kinderopvang de factuur door te blijven betalen. Naderhand ontvangen deze ouders een tegemoetkoming in de eigen bijdrage tot de maximum uurprijs.

Het besluit heeft gevolgen voor werkende ouders. Voor ouders die gebruik maken van een voorziening die gericht is op arbeidsinschakeling of scholing, een opleiding of een cursus volgen (zogenaamde doelgroeper) verandert er niets. Specifiek heeft dit besluit als doelgroep de ouders die vanwege COVID-19 minder uren konden werken, maar wel de reguliere factuur van de kinderopvang doorbetaalden. Door de maatregel in dit besluit worden zij niet geconfronteerd met terugvorderingen op grond van de koppeling gewerkte uren.

Motivering instrumentkeuze

Over de maatregel is via de webpagina van de Rijksoverheid gecommuniceerd via veelgestelde vragen van ouders over het coronavirus en kinderopvang:

"Door het coronavirus zit ik thuis en werk ik minder uren. Heeft dit invloed op de hoogte van mijn kinderopvangtoeslag? Deze is immers afhankelijk van mijn gewerkte uren.

Nee. Voor de komende periode blijven uw gewerkte uren ongewijzigd en blijft het aantal uur waarvoor u aanspraak heeft op kinderopvangtoeslag in stand.

*Indien u uw baan verliest, geldt dat tot drie maanden na het verliezen van uw baan recht blijft bestaan op kinderopvangtoeslag. Dit zodat niet direct gestopt hoeft te worden met het gebruik van kinderopvang en de plek bij de kinderopvang niet direct verloren hoeft te gaan."*²

Bij de uitwerking van de maatregel is rekening gehouden met verschillende factoren:

- a) De maatregel moet aansluiten bij de communicatie richting ouders die had plaatsgevonden.
- b) De maatregel moet voor de Belastingdienst uitvoerbaar zijn.
- c) Het beoogde doel van de maatregel moet worden gerealiseerd.

Het doel van de maatregel is om ervoor te zorgen dat ouders niet achteraf worden gestraft voor het doorbetalen van de opvang door terugvorderingen op grond van de koppeling gewerkte uren. Er is gekeken naar een mogelijke maatregel die dit bewerkstelligt. Die maatregel moet ervoor zorgen dat kinderopvangtoeslag ontvangende ouders die tijdens de sluiting van de kinderopvang minder uren werken dan voor corona, hun recht op kinderopvangtoeslag behouden. Dit betekent dat een verruiming van de koppeling gewerkte uren nodig is tijdens de periode van sluiting van de kinderopvang.

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/ouders-scholieren-en-studenten-kinderopvang-en-onderwijs/ouders>

Er is overwogen om de koppeling gewerkte uren te 'bevriezen' op het niveau van voor de sluiting van de kinderopvang. Deze optie bleek uitvoeringstechnisch niet haalbaar te zijn, omdat het lastig en complex is om het niveau vast te stellen waarop het aantal gewerkte uren bevroren moet worden. Voor verschillende groepen ouders kan dit verschillend uitpakken. Ook ontstaan er daardoor mogelijk complexe uitzonderingsituaties. Bovendien is het recht op kinderopvangtoeslag een jaarrecht, waardoor het opknippen van het jaar in drie verschillende periodes zorgt voor ingewikkelde berekeningen van het jaarrecht die moeilijk uitlegbaar zijn aan ouders. Dit wordt als onwenselijk gezien.

Als alternatief voor bevriezen van de koppeling is ervoor gekozen om voor het hele berekeningsjaar 2020 het recht op kinderopvangtoeslag te maximeren op 230 uren per kalendermaand. Met deze maatregel kunnen werkende ouders gedurende het hele toeslagjaar 2020 aanspraak maken op 230 uren opvang per gewerkte kalendermaand. Dit is gelijk aan het recht van ouders die studeren, re-integreren of een traject naar werk volgen (de zogenoemde doelgroepers, bedoeld in artikel 1.6, eerste lid, onderdelen c tot en met j, van de Wet kinderopvang). Dit is tevens het huidige maximale recht op kinderopvang voor werkende ouders. Door de maximering op 230 uren per kalendermaand blijft het jaarrecht voor ouders gelijk of neemt het toe. Ouders die door corona minder uren kunnen werken, worden hierdoor niet gekort op de kinderopvangtoeslag. Wel zullen ouders voor alle uren kinderopvang die ze afnemen, hun eigen bijdrage moeten blijven betalen (m.u.v. de periode van sluiting van de opvang, waarvoor zij een vergoeding ontvangen voor de eigen bijdrage tot de maximum uurprijs) en blijft de arbeidseis onverminderd van kracht. Daarnaast komen alleen afgenomen betaalde uren voor kinderopvangtoeslag in aanmerking.

Omdat het voor de uitvoering complex is om gedurende verschillende periodes in een berekeningsjaar te werken met verschillende grondslagen, is ervoor gekozen om de maatregel gedurende het gehele toeslagjaar van kracht te laten zijn, in plaats van alleen tijdens de sluiting van de kinderopvang. Hierdoor neemt voor alle ouders het recht op aantal uren opvang toe. Bovendien maakt dit de maatregel beter uitlegbaar aan ouders.

3. Gevolgen

Het maximeren van het recht op kinderopvang op 230 uren per kalendermaand heeft gevolgen voor kinderopvangtoeslag ontvangende ouders. Voor kinderopvangtoeslag ontvangende ouder geldt dat de wijziging van het besluit leidt tot een stijging van het aantal uren kinderopvang dat voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komt. Normaal gesproken is het aantal uren dat in aanmerking komt voor kinderopvangtoeslag gekoppeld aan het aantal gewerkte uren. In 2020 vervalt deze koppeling en kunnen ouders die werken aanspraak maken op 230 uren kinderopvangtoeslag per gewerkte maand. Hierdoor worden ouders niet geconfronteerd met terugvorderingen op grond van de koppeling gewerkte uren.

Het aantal uren dat voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komt wordt in 2020 als volgt bepaald:

- Om in aanmerking te komen voor kinderopvangtoeslag moet worden voldaan aan de arbeidseis.³ Hiermee wordt bedoeld dat de ouder en zijn partner arbeid moeten hebben verricht.
- In 2020 is het aantal uren dat voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komt afhankelijk van het aantal maanden waarin de ouder of partner arbeid heeft verricht.
- Daarbij wordt uitgegaan van het aantal gewerkte maanden van de minst werkende ouder.
- Per kalendermaand waarin de ouder of partner arbeid heeft verricht, kan er aanspraak worden gemaakt op 230 uren kinderopvangtoeslag. Indien een ouder en zijn partner 12 maanden hebben gewerkt kan aanspraak worden gemaakt op 2760 uren (12 maanden x 230 uren per maand) kinderopvangtoeslag.
- Daarbij geldt dat alleen daadwerkelijk afgenomen en betaalde uren voor kinderopvangtoeslag in aanmerking komen. Ook geldt dat ouders voor alle afgenomen uren een eigen bijdrage dienen te betalen (m.u.v. de periode van sluiting van de opvang, waarvoor zij een vergoeding ontvangen voor de eigen bijdrage tot de maximum uurprijs).
- Indien een ouder of zijn partner werkloos wordt gedurende het toeslagjaar 2020, behoudt de ouder nog gedurende drie kalendermaanden⁴ aanspraak op kinderopvangtoeslag voor 230 uren per kalendermaand.
- Indien een ouder tijdens de sluiting van de kinderopvang vanwege COVID-19 tijdelijk niet wordt ingezet (bijvoorbeeld een ouder met een 0-uren contract) of tijdelijk geen opdrachten uitvoert (bijvoorbeeld een ZZP'er), maar het verrichten van de arbeid niet is beëindigd (artikel 1.6, vijfde of zevende lid, van de Wet kinderopvang, is niet van toepassing) houdt de ouder aanspraak op kinderopvangtoeslag voor 230 uren kinderopvang per maand gedurende die periode.

Voor de regeldruk voor ouders zijn de gevolgen naar verwachting beperkt. Sommige ouders kunnen door de maatregel meer aanspraak op uren kinderopvangtoeslag maken dan het aantal uren waarvoor zij toeslag hadden aangevraagd. Indien zij hiervan gebruik willen maken, zullen zij zelf de toeslagaanvraag moeten aanpassen. In de voorschotfase is daarom sprake van een lichte stijging van de regeldruk. In de toekenningfase is sprake van een afname van de regeldruk, omdat geen bewijsstukken ten aanzien van gewerkte uren verstrekt hoeven te worden. In plaats daarvan moet worden aangetoond in welke maanden gewerkt is. Hoeveel uren per maand is gewerkt, is niet relevant voor de aanspraak. Daarnaast is mogelijk sprake van kennisnamekosten, omdat ouders zichzelf moeten informeren over de wijziging in de grondslagen. De wijziging van het Besluit kinderopvangtoeslag heeft geen gevolgen voor de regeldruk van bedrijven en uitvoerende professionals.

PM: resultaten toets ATR.

De maatregel heeft een tijdelijke onderbreking van de gebruikelijke systematiek binnen de kinderopvangtoeslag tot gevolg. In 2020 zal het recht op kinderopvangtoeslag niet gekoppeld zijn aan de gewerkte uren. Deze maatregel geldt alleen voor 2020. In 2021 zal het recht op kinderopvangtoeslag weer gekoppeld zijn aan de gewerkte uren. Gelet op de uitzonderlijke situatie (vanwege de gevolgen van COVID-19) en het

³ Artikel 1.6, eerste lid, onderdeel a of b, of derde lid, onderdeel a, van de Wet kinderopvang

⁴ Dit is de reguliere uitlooptermijn bij werkloosheid.

begunstigende karakter van de maatregel, wordt de tijdelijke onderbreking als aanvaardbaar beschouwd.

4. Uitvoering en handhaving

De Belastingdienst/Toeslagen is uitvoerder van de kinderopvangtoeslag. De maatregel leidt tot een tijdelijke versimpeling in de grondslagen voor de kinderopvangtoeslag. In vergelijking met andere overwogen opties (zoals bevrozing van de koppeling gewerkte uren) is deze maatregel minder complex. Bij de uitwerking van de maatregel is er bovendien voor gekozen om de maatregel tijdens het gehele toeslagjaar van kracht te laten zijn. Voor de Belastingdienst/Toeslagen zou het opsplitsen van het jaar in meerdere periodes waarin verschillende regels gelden, leiden tot extra complexiteit. Dit zou voor de Belastingdienst/Toeslagen niet handhaafbaar zijn en leidt bovendien mogelijk tot lastig herleidbare en moeilijk uitlegbare terugvorderingen voor ouders.

Door keuze voor de maatregel van maximeren van het recht op kinderopvangtoeslag op 230 uren per maand hoeft Belastingdienst/Toeslagen bij de definitieve toekenning geen controle uit te oefenen op de koppeling gewerkte uren. Het toezicht op de naleving van het maximum op 230 uren opvang per kalendermaand is al ingericht bij de Belastingdienst/Toeslagen. Daarmee leidt de maatregel tot een beperkte besparing op behandelcapaciteit. Wel zal de Belastingdienst in plaats daarvan per maand moeten controleren of er gewerkt is. In de reguliere situatie wordt alleen op jaarbasis gecontroleerd of aan de arbeidseis wordt voldaan.

De voorwaarden voor kinderopvangtoeslag worden tijdelijk minder stringent. Bovendien is het maximum van 230 uren zeer ruim. Weinig ouders vragen voor meer dan 200 opvanguren per maand kinderopvangtoeslag aan. Het overgrote deel van de ouders zal daarom ook voldoen aan deze eis. In het risicogerichte handhavingspalet van Belastingdienst/Toeslagen worden aanvragen met dergelijke hoge uren bovengemiddeld vaak gecontroleerd op rechtmatigheid. Dit zal niet veranderen met deze maatregel.

PM: resultaten uitvoeringstoets BD/T

5. Financiële gevolgen

De financiële gevolgen van het tijdelijk loslaten van de koppeling met de gewerkte uren bedragen incidenteel ongeveer € 3,5 - € 4 miljoen. Het maximeren van het recht op kinderopvangtoeslag op 230 uren per maand in toeslagjaar 2020 leidt tot minder terugvorderingen op grond van de koppeling gewerkte uren. Dit leidt tot minder terugontvangsten gespreid over de eerstvolgende jaren (ca. € 1 miljoen per jaar).

De verwachting is dat de maatregel slechts in beperkte mate zal leiden tot extra gebruik van de kinderopvang. Ouders moeten namelijk nog steeds een eigen bijdrage voor de kinderopvang betalen (m.u.v. de periode van sluiting van de opvang, waarvoor zij een vergoeding ontvangen voor de eigen bijdrage tot de maximum uurprijs). Bovendien is de maatregel tijdelijk. In 2021 wordt de koppeling met de gewerkte uren weer van kracht. Hierdoor wordt geen grootschalig en structurele gedragsverandering verwacht en dus ook geen structurele hogere kosten voor kinderopvangtoeslag.

6. Advies en consultatie

PM: resultaten uitvoeringstoets Belastingdienst/Toeslagen

PM: resultaten regeldruktoets ATR

PM: resultaten internetconsultatie

7. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt met terugwerkende kracht in werking met ingang van 1 januari 2020. De maatregel houdt verband met de ingrijpende gevolgen van COVID-19 op de kinderopvangsector. Deze maatregelen waren voor aanvang van het toeslagjaar niet voorzien. De maatregel heeft een begunstigende werking voor ouders. Gelet hierop worden geen bezwaren gezien voor inwerkingtreding van dit besluit met terugwerkende kracht.

8. Resultaten voorhangprocedure

Dit besluit is op PM aangeboden⁵ aan de voorzitter van de Eerste en Tweede Kamer voor de op grond van artikel 3.4 van de Wet kinderopvang voorgeschreven voorhangprocedure van vier weken.

PM: uitkomst voorhangprocedure.

II ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Omdat vanwege COVID-19 de berekening van het recht op kinderopvangtoeslag in het berekeningsjaar 2020 afwijkt van de wijze waarop deze toeslag normaal gesproken wordt berekend, is ervoor gekozen om hiervoor een apart artikel op te nemen in dit besluit. Op het berekeningsjaar 2020 is dus artikel 8b van toepassing en niet artikel 8a.

In artikel 8b, eerste lid, wordt geregeld dat in het berekeningsjaar 2020 het recht op kinderopvangtoeslag wordt gemaximeerd op 230 uren per kalendermaand voor alle huishoudens met recht op kinderopvangtoeslag. Door met dit artikel af te wijken van artikel 8a waarin de koppeling tussen het aantal gewerkte uren en het recht op kinderopvangtoeslag is geregeld geldt deze koppeling niet voor het jaar 2020. Wel blijft de arbeidseis van kracht (artikel 8b, eerste lid, onder b, onderdeel 1°).

Het recht op kinderopvang voor het berekeningsjaar 2020 voor de zogenoemde doelgroepen, bedoeld in artikel 1.6, eerste lid, onderdelen c tot en met j, van de Wet kinderopvang, is opgenomen in het eerste lid, onder b, onderdeel 2°. Omdat voor doelgroepen normaal gesproken de koppeling gewerkte uren niet geldt, wijkt deze bepaling niet af van artikel 8a, eerste lid, onder b, onderdeel 3°. Omdat ervoor gekozen is om een apart artikel 8b voor het berekeningsjaar 2020 op te nemen, moet dit onderdeel in artikel 8b worden herhaald. Hetzelfde geldt voor het tweede lid, waarbij voor het berekeningsjaar 2020, voor het aantal uren dat voor kinderopvangtoeslag in

⁵ PM verwijzing

aanmerking komt, niet wordt uitgegaan van het aantal uren van de minst werkende ouder, maar van het aantal maanden van de minst werkende ouder.

In het derde lid wordt geregeld dat er nog drie maanden recht op kinderopvangtoeslag blijft bestaan vanaf de eerste dag na de dag waarop de arbeidsverhouding of het verrichten van arbeid in de onderneming van de partner is geëindigd. Ook hier geldt dat voor het berekeningsjaar 2020 geen koppeling met de gewerkte uren wordt gemaakt en dat de ouder in aanmerking komt voor 230 uren kinderopvangtoeslag per maand. Hierbij geldt dat ouders voor alle uren kinderopvang die ze afnemen, hun eigen bijdrage moeten blijven betalen. Daarnaast komen alleen afgenomen betaalde uren voor kinderopvangtoeslag in aanmerking. Overigens is bij beëindiging van de arbeid in berekeningsjaar 2019 artikel 8a van toepassing en is bij beëindiging van de arbeid in berekeningsjaar 2020 artikel 8b van toepassing.

Artikel II

Voor een toelichting op de datum van inwerkingtreding van dit besluit wordt verwezen naar paragraaf 7 van het algemeen deel van de toelichting.

Deze toelichting is door de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ondertekend mede namens de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

B. van 't Wout